

ASPECTE PRIVIND ACTIVITATEA CERCULUI DE ISTORIE DE LA LICEUL „EMANUIL GOJDU” DIN ORADEA, COORDONAT DE PROF. TITUS ROȘU

Florentina Barta*

ASPECTS ON THE ACTIVITY OF THE HISTORY CIRCLE FROM THE „EMANUIL GOJDU” HIGH SCHOOL FROM ORADEA, COORDINATED BY THE PROF. TITUS ROȘU

Abstract

Since the end of the decade, six years of the past century the activity of the „Gojdu” History Circle has intensified, its achievements being recorded in the four minutes of records that are kept in the manuscript in the „Golden Book” of the college. The activity of study and research was interwoven with the good will in the educational and scientific trips organized. The students applied the knowledge accumulated during the hours of history and at the same time came into direct contact with the vestiges, deepening the knowledge and understanding better the phenomena, the historical processes and the evolution of the human society. At the same time, the researches contributed to the knowledge of local history, especially through the materials they discovered together with Professor Titus Roșu. This work tries to bring to light a series of activities of this circle of history.

Keywords: Titus Roșu, History Circle „Emanuil Gojdu” High School, Oradea, School Museum

Începând cu anul 1956 activitatea Cercului de Istorie de la „Gojdu” s-a intensificat, realizările acestuia fiind consemnate în cele patru registre de procese-verbale ce se păstrează în manuscris la „Cartea de Aur” a colegiului. Activitatea de studiu și cercetare s-a împletit cu voia bună în cadrul excursiilor educative și științifice organizate. Elevii au aplicat cunoștințele acumulate în cadrul orelor de istorie și în același timp au intrat în contact direct cu vestigiile, aprofundând cunoștințele și înțelegând mai bine fenomenele, procesele istorice și evoluția societății omenești. În același timp cercetările au contribuit la cunoașterea istoriei locale mai ales prin materialele pe care le-au descoperit împreună cu profesorul Titus Roșu.

Printre obiectivele vizitate, unele de mai multe ori, se numără: cetatea de la Biharea, de la Feniș, vama feudală și peștera de la Vadu Crișului, cetatea de la Mierlău, donjonul de la Cheresig, „turnul ciung” de la Salonta, cetatea și castrul roman de la Bologa, castrul de la Moigrad-Porolissum, așezarea de la Tășad, cetățile dacice din Munții Orăștiei, Dezna, Moneasa, Doftana, Sălacea, Otomani, Oradea-Dealul Viilor, dar mai ales Salca-Oradea. Descoperirile au fost publicate mai apoi de profesorul Roșu în numeroase studii și articole. Activitățile practice ale cercului, dar și exemplul profesorului, i-a influențat pe mulți dintre elevi în alegerea carierei, unii devenind specialiști în domeniul istoriei și mai ales arheologiei.

Preocuparea profesorului Roșu pentru păstrarea materialului științific obținut și valorificarea acestuia reiese și din discuțiile purtate în cadrul Consiliului Profesoral cu diverse ocazii. De exemplu, în ședința consiliului pedagogic din 24 septembrie 1970 afirmă următoarele: „*la istorie s-a adunat destul material, dar nu există condiții bine puse la punct pentru păstrarea lui... Necazul meu este că materialul adunat sau primit de la muzeul județean nu se păstrează în cele mai bune condiții.*”¹ În opinia sa acest material poate fi folosit și la alte discipline, nu doar la istorie.

De asemenea, a urmărit facilitarea desfășurării activității cercului, insistând pentru punerea la dispoziție a unui mijloc de transport „*pentru deplasarea la diferite monumente istorice (în oraș și în Băile Felix) pentru a mai completa materialul documentar*”², după cum reiese din ședința consiliului profesoral din 26 martie 1971.

Importanța Cercului de Istorie rezultă din cuvintele profesorului Roșu, care în ședința

* Colegiul Național „Emanuil Gojdu”, Oradea, florentina_barta@yahoo.com

¹ Arhiva Colegiului Național „Emanuil Gojdu” Oradea, *Registrul de procese-verbale a Consiliului Pedagogic*, inventar nr. 3, dosar nr. 2, f. 26 (în continuare ACNEGO....)

² *Ibidem*, f. 53.

științifică a Cercului de Istorie al Școlii Medii Nr. 1 Oradea (cum era numit Liceul „Emanuil Gojdu” la vremea aceea) din 24 noiembrie 1956 a prezentat un raport al rezultatelor științifice și educative ale excursiilor făcute: *„Multe propozițiuni unite prin acoladă, iar la mijlocul ei acel banal semn de întrebare, iată obiectivul cercului nostru. Or pentru a face față, membrii cercului încep cu litera «a», iar până la litera «z» poate se vor umple mai multe, chiar foarte multe astfel de registre a mai multor generații care vor continua munca începută de noi, cu același avânt, care ne-a umflat pânzele noastre. Nouă nu ne rămâne decât să le urăm «Succes!»... Excursii pentru a merge la fața locului, să luăm cunoștință să vedem rolul poziției geografice în construirea unui punct strategic locuibil, fiindcă aceste vizite înlocuiesc experiențele de la alte materii, al căror rol important îl știm. Vizitele la Muzeul Regional, muzeu care este o oglindă a regiunii noastre și care posedă obiecte de mare valoare istorică, ne formăm experiența necesară tehnicii de cercetare.*

Ceea ce sînt văzute, în cercetări au legătură cu materialul din școală. Problema cea mai importantă constă în faptul că teritoriul regiunii noastre este puțin cercetat...³

Scopul cercului este realizarea de referate cu privire la cercetările făcute, însușirea într-o oarecare măsură a tehnicilor de cercetare, adunarea de artefacte pentru școală, dar și de a aduce o oarecare contribuție istoriei.⁴ *„Rostul unui cerc de istorie este să ne ajute în lărgirea cunoștințelor de istorie, de a ne îndruma în cercetarea istorică, să știm cerceta documentar, arheologic, să putem face o lucrare de istorie. Misiunea cercului este de a ne cunoaște minunatele meleaguri ale patriei și inclusiv a regiunii.”⁵* Procesul-verbal încheiat în cadrul ședinței cercului menționează că *„scopul întregii activități, este pe lângă dezvoltarea cunoștințelor generale, acela de a contribui la cercetările istorice locale, la întregirea muzeului și prin acestea la o mai amănunțită cunoaștere a trecutului scumpei noastre patrii.”⁶*

Cercul de istorie era condus de un Birou de conducere, format din profesorul Titus Roșu și secretari, aleși dintre elevi. Au fost desemnați și responsabili pe clase; aceștia țineau legătura între conducere și elevi și aveau diverse atribuții administrative și organizatorice: *„Mobilizarea membrilor cercului în caz de convocare sau ieșire pe teren... În caz de ieșire țin socoteala membrilor din clasa respectivă, transmit ordine și păstrează disciplina în purtare și muncă.”⁷*

Potrivit coordonatorului cercul de istorie este *„un cerc de oameni, care vor să muncească și care își iubesc întrădeavăr patria și frumusețile ei”⁸* și are un rol foarte important în formarea și dezvoltarea unor competențe și abilități, dar și în însușirea unor valori de către elevi, după cum se afirmă în procesul-verbal al cercului de istorie, încheiat la 1 noiembrie 1957, cu ocazia primei ședințe din anul școlar 1957-1958, întrunire la care au participat 28 de elevi din clasele VIII-X: *„în primul rând îți îmbogățește cultura generală, cu noi cunoștințe asupra regiunii și țării, iar pentru aceia care vor să studieze la facultate în branșa respectivă constituie un fundament pe care vor fi clădite cunoștințele mai superioare.”⁹*

Ședințele cercului sunt dovedite de procesele-verbale încheiate cu fiecare ocazie. Pe lângă ordinea de zi, acestea prezintă activitățile desfășurate, referate, excursii, vizite, descoperirile făcute. La final sau început de an școlar se prezintă o dare de seamă cu privire la activitatea desfășurată, realizându-se o analiză referitoare la îndeplinirea obiectivelor propuse și identificarea eventualelor obstacole întâmpinate. Activitățile au fost din timp planificate și consemnate în proces-verbal. Printre propunerile de activități pot fi menționate: excursii, schimburi de experiență, studierea monumentelor istorice din Oradea, realizarea de lucrări pentru cunoașterea diferitelor studii și cercetări. Tot în cadrul primei ședințe din anul școlar 1957-1958 s-a decis modalitatea în care se vor desfășura ședințele cercului, urmând a se realiza și prezenta raportul asupra excursiei făcute, studii asupra monumentului vizitat, dar și prezentarea unei lucrări de către un membru al cercului.¹⁰

³ ACNEGO, *fondul muzeului „Cartea de Aur”, Cercul de istorie. Registrul de activitate și impresii*, inv. 1, dos. 1, f. 19-20.

⁴ *Ibidem*, f. 20.

⁵ *Ibidem*, f. 96-97.

⁶ *Ibidem*, f. 98.

⁷ *Ibidem*, f. 97.

⁸ *Ibidem*

⁹ *Ibidem*, f. 95-97.

¹⁰ *Ibidem*, f. 98.

În intervalul 1956-1965 au fost realizate cel puțin 48 de excursii științifice și educative, cele mai multe la Salca, la care au participat membrii cercului, acestea fiind consemnate și prezentate în procese-verbale și rapoarte:

Nr. Crt.	Data	Obiectivul vizitat/ cercetat
	20 mai 1956	Biharea
	26 mai 1956	Beiuș
	23 septembrie 1956	Vadu Crișului
	Octombrie 1956	Salca-Oradea
	9 decembrie 1956	Vadu Crișului
	20 ianuarie 1957	Vadu Crișului
	3 martie 1957	Valea lui Mihai, Otomani
	17 martie 1957	Salonta
	23 martie 1957	Salca
	30 martie 1957	Salca
	1 aprilie 1957	Hidișelu de Jos și Mierlău
	5 aprilie 1957	Hidișelu de Sus, Sântelec
	8 aprilie 1957	Copăcel, Tășad
	11-14 aprilie 1957	Suceava
	26 aprilie 1957	Salca
	3-4 mai 1957	Ștei, Sighiștel
	12 mai 1957	Salca
	5 iunie 1957	Salca
	11 august 1957	Vadu Crișului
	6 septembrie 1957	Salca
	13 octombrie 1957	Mierlău
	7-8 noiembrie 1957	Porolissum - Zalău
	8 aprilie 1958	Dieci
	1 mai 1958	Sântion
	25 mai 1958	Ciucea - Bologa
	29-30 septembrie 1958	Dezna
	17 octombrie 1958	Cetățile dacice
	23 martie 1959	Biharia
	25 martie 1959	Girișul de Criș
	26 aprilie 1959	Hidișelul de Jos și Mierlău
	2 mai 1959	Vadu Crișului - Șuncuiuș
	16 mai 1959	Salca
	25 septembrie 1960	Finiș, Beiuș
	25 martie-1 aprilie 1961	Sinaia, Doftana, București, Craiova, Timișoara
	16 iunie 1961	Salca
	27 septembrie 1961	Biharea
	31 martie-1 aprilie 1962	Cluj
	19 mai 1962	Salca
	15 iunie 1962	Cheresig

	28 octombrie 1962	Biharia
	5 noiembrie 1962	Biharia
	13 iunie 1963	Salca
	2 octombrie 1963	Salca
	2 noiembrie 1963	Salca
	10 noiembrie 1963	Finiș
	2 mai 1964	Dezna, Moneasa
	10 mai 1964	Meziad
	Octombrie 1965	Salca

Planul excursiilor cuprinde obiectivele, precizarea traseului, participanților, dar și descrierea activităților în cuvinte și imagini. Fiecare raport este însoțit de fotografiile realizate în mare parte de elevi, dar și de desene, schițe ale descoperirilor și analize realizate de profesorul Titus Roșu. De exemplu, obiectivele excursiilor de la Biharea, din 20 mai 1956, și Beiuș, din 26 mai 1956, au fost: demonstrarea continuității de locuire în această regiune, realizarea de săpături cu scopul obținerii de obiecte pentru școală, în acest sens avându-se în vedere și modalitatea de organizare și tehnica abordată în cercetare, identificarea unor aspecte privind relațiile sociale din feudalism, tehnica prezentă în epocă, dar și cunoașterea istoriei locale și a legăturii dintre mediu și societate.¹¹ La Biharea a participat un grup de aproximativ 30 de elevi din clasele VIII-IX. În urma săpăturilor s-au descoperit cioburi din neolitic și epoca migrațiilor: „Am predat Muzeului regional cioburi neolitice... Apoi niște cuie din fier etc. Și o ulcică – pe lângă o cantitate mare de cioburi mărunte și oase din cimitirul prefeudal. Noi am «explorat» mai departe în gropile începute de Mircea Rusu”¹².

Elevii au putut urmări continuitatea de locuire, raporturile sociale, tactica de apărare. „Excursia de la Biharea, la cetatea lui Menumoruth. S-a urmărit arătarea continuității vieții și culturii pe teritoriul regiunii noastre din cele mai vechi timpuri pînă azi... legătura dintre mediu geografic și om”¹³ se arată în raportul asupra rezultatelor științifice și educative prezentat la 24 noiembrie 1956 în cadrul cercului.

În același raport este menționată și cercetarea de la Sîntion din 1954, la care au participat atât elevi cât și profesori ai școlii: „În 1954, catedra de istorie a școlii a sprijinit în munca Academia în inciziile făcute la Sîntion la care au participat elevi și profesori ai școlii. Toți au primit cu bucurie să sape casele principale. Importanța acestor săpături constau tocmai în însușirea tehnicii de muncă, s-au acumulat cunoștințe în descifrarea straturilor iar elevii vedeau lucruri noi.”¹⁴

Tema excursiei de la Beiuș, la care au participat 79 de elevi, a fost societatea feudală, iar lecția s-a realizat „în cimitirul «Bisericii din deal» de unde se vede perfect cetatea (lui Bela)”¹⁵.

În data de 23 septembrie 1956 a fost organizată o excursie la Vadu Crișului, cu scopul de a vizita peștera. Obiectivele urmărite au fost „viața omului din peșteră” și „însemnătatea mediului geografic în viața și așezarea omului”, dar și realizarea unor „incizii – pentru completarea materialului documentar al școlii”¹⁶. După cum afirmă profesorul Titus Roșu: „Am încercat să reconstituim viața oamenilor din epocile vechi – pe malurile Crișului.”¹⁷ Aici au găsit „cioburi pictate” și cioburi cu „ornamentație incizată”, care prezintă „imitație de împletitură de nuele sau, și de țesătură”¹⁸.

Despre aceeași excursie afirmă în raportul din 24 noiembrie 1956 privind rezultatele științifice și educative următoarele: „În această excursie s-a urmărit viața omului în peșteră, organizarea așezării și alegerea ei, cultura și tehnica oamenilor care le-au locuit. S-au făcut

¹¹ *Ibidem*, f. 1.

¹² *Ibidem*, f. 2.

¹³ *Ibidem*, f. 21.

¹⁴ *Ibidem*

¹⁵ *Ibidem*, f. 3.

¹⁶ *Ibidem*, f. 8.

¹⁷ *Ibidem*, f. 9.

¹⁸ *Ibidem*, f. 12-13.

și două incizii.¹⁹ „În urma săpăturilor am scos la iveală o ceramică pictată în benzi negre și galbene, care are o legătură cu ceramica pictată din Transilvania. Ea datează din 1700 î.e.n. Cioburile din a doua casetă... sînt o pastă neprelucrată, grosimea oalelor dovedește aceasta. Acestea or fi din perioada de început a bronzului. Cioburile sînt lucrate în tipul otoman probabil. Ornamentațiile le puteți vedea în descrierea excursiei de la Vad.”²⁰

În octombrie 1956 s-au realizat cercetări la Salca-Seleuș, unde au găsit o piatră-topor, „pe vatra comunei primitive pe promontoriul unde a fost cimitirul paleolitic sau neolitic”²¹.

„La 29 sept(embrie) 1956 – după predarea lecțiilor privind Comuna primitivă, am mers cu elevii cls. VIII (A – B) la Seleuș pentru a le arăta locul unde a fost odinioară o așezare străveche și să adunăm cioburile, cari sînt foarte multe, răscolite și aduse la suprafață prin arătură. Într-adevăr, elevii au găsit și cules o mulțime de cioburi caracteristice epocii neolitice... Apoi, spre seară, am luat-o pe Peța la vale. În dreptul podului de lemn, cu fața spre aeroport, este o «ripă» din care oamenii scot pământ pentru case. Ne-am oprit și cercetat în peretele proaspăt săpat... Am găsit aici pământ ars, cenușă, cărbuni de lemn și cioburi. Cred că aici era «dușumeaua» unei locuințe-bordei. Am găsit o oluță întreagă și multe cioburi cu ornamentație. Mai ales ornamentația în relief de funie (împletită). Apoi niște cuie de fier...”²²

Referitor la aceste descoperiri, profesorul afirmă următoarele: „Le-a văzut prof. Radu Vulpe. Era de părere că sunt din veacul XIV (e.n.) deci din feudal. Profesorul Macrea de la Cluj, îl vede «foarte interesant», dar nu se declară asupra epocii. E adevărat că-i lipseau multe elemente absolut necesare determinării.”²³

Cercetările efectuate și prezentate în registre sunt însoțite de analize și considerații ale profesorului Roșu, de multe ori confruntate cu părerea unor specialiști. Despre Salca-Seleuș afirmă că „promontoriul de lângă fabrica de bere este o puternică așezare neolitică. Concluzia este că pe teritoriul Orăzii a fost locuit din cele mai vechi timpuri. O așezare mult mai nouă și anume daco-sarmată a fost descoperită. Urmele au determinat pe profesori să spună că sunt tipice începutului epocii feudale...”²⁴

Importanța vizitei de studiu este subliniată astfel: „elevii Cercului de istorie au reușit să vadă o stratificare curată, în perspectivă largă spre adâncime și lungime. Apoi, curiozitatea îi va duce la cercetări proprii... Că pământul patriei noastre a fost intens și din cele mai vechi timpuri, locuit...”²⁵

Activitatea cercului a fost și obiectul unor articole de ziar publicate de profesorul Roșu. Un exemplu este articolul *Pe meleagurile unde a domnit Ștefan cel Mare*, publicat în *Crișana*, nr. 93, din 19.IV.1957, care prezintă excursia realizată la Suceava în perioada 11-14 aprilie, cu ocazia împlinirii a 500 de ani de la urcarea pe tron a lui Ștefan cel Mare.²⁶

Muzeul de istorie al școlii a fost vizitat de profesori specialiști, care au analizat ceramica și celelalte obiecte descoperite. Astfel, la 12 octombrie 1957, colecția de ceramică a fost vizitată de prof. I. I. Russu și Mihail Macrea din Cluj. „Cu Macrea, în ziua de 13 am văzut și Cetatea de la Mierlău. Lui i se pare a fi feudală.”²⁷

Interesul pentru cercetare a fost transmis și elevilor, care aduceau obiectele descoperite întâmplător profesorului. Un exemplu este moneda romană, adusă de elevul Cernău Viorel, după ce fusese descoperită în grădina bunicului său din satul Livada. Conform profesorului Macrea, aceasta datează din perioada împăratului Marcus Aurelius.²⁸

În perioada 7-8 noiembrie 1957 cercul de istorie a efectuat o vizită de studiu la Porolissum. În raportul acestei excursii științifico-educative se regăsesc, pe lângă descrierea ei și poze realizate de elevi. De asemenea, ea a fost prezentată și în articolul publicat în *Crișana*, la 6.XII. 1957 de Titus Roșu, *Vizitînd împrejurimile Zalăului*.

¹⁹ *Ibidem*, f. 22.

²⁰ *Ibidem*, f. 22.

²¹ *Ibidem*, f. 16.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*, f. 17

²⁴ *Ibidem*, f. 23

²⁵ *Ibidem*, f. 17

²⁶ *Ibidem*, f. 71-74

²⁷ *Ibidem*, f. 93

²⁸ *Ibidem*

În procesul-verbal întocmit la data de 27 decembrie 1957 cu ocazia întrunirii Cercului de istorie de la Școala Medie Nr. 1 Oradea „Gojdu” sunt prezentate descoperirile făcute la Porolissum: „S-au găsit și reconstituit două oale care au o formă care amintește de amforele grecești. O oală avea culoarea roșie, alta era făcută dintr-o pastă neagră, cu un sistem de ornamentație în benzi paralele. Oalele s-au găsit în același loc, deși se presupune că una e dacă, alta romană.”²⁹ De asemenea, pe lângă cele două vase, se mai vorbește de descoperirea a patru monede și a unei chei, toate romane³⁰, fragmente de ceramică romană, cărămizi cu inscripția III, un opaiț roman, două sculpturi în calcar.³¹

O altă cercetare realizată de profesor cu elevul Barosan Nicolae a fost la Dieci, în 8 aprilie 1958, unde au fost descoperite monedele Dyrrhachium și Apollonia. Contribuția elevului a fost însemnată, el culegând informații despre zonă, făcând rost de o copie a hărții cadastrale. Despre descoperiri, profesorul Roșu afirmă: „Am adus de acolo cioburi din oalele în care s-au găsit banii. Le-am predat muzeului regional împreună cu monedele pentru a fi studiate.”³²

La data de 1 mai 1958, cu un grup de 14 elevi a fost realizată o „excursie de cercetare și informare științifică la Sint-loan”³³ (Sântion, comuna Borș), iar la 25 mai Cercul de Istorie a vizitat Ciucea și Bologna.

Interesul pentru istoria locală și pentru îmbunătățirea continuă a muzeului sunt dovedite și de articolul publicat de Titus Roșu în *Crișana*, Anul XIII, Nr. 156, 5 iulie 1958, intitulat *Să ne cunoaștem regiunea: Oradea – în materialele muzeului școlar*.³⁴

În darea de seamă asupra realizărilor cercului pe anul școlar 1957-1958, profesorul afirmă „Realizările noastre nu sunt isprăvi herculiene, dar proporțional cu realitatea am făcut sau mai bine zis ne-am străduit să făurim cât mai multe acțiuni pt. îmbogățirea cercului nostru cu noi piese arheologice cu un material cât mai bogat din toate epocile de civilizație de pe teritoriul regiunii Oradea și regiunile înconjurătoare.”³⁵

Articolul *Săpături efectuate de elevi*, în *Crișana*, nr. 37, din 14 februarie 1959, scris de elevul Gheorghe Țoca, de la Școala Medie Nr. 1 Oradea, menționează cercetările efectuate de cercul de istorie la Salca – Seleuș.³⁶ De asemenea, în același ziar, Anul XIV, nr. 302, din 24 decembrie 1959 apare articolul *Activitate rodnică*, scris de Mircea Gh. Țoca, care prezintă aspecte importante din activitatea cercului, precum valorificarea descoperirilor făcute și expunerea lor în cadrul muzeului școlii.³⁷ Descoperirile de la Salca fac obiectul unui alt articol din *Crișana*, realizat de Titus Roșu și Mircea Gh. Țoca, având desene de Valeriu Zoran, elev al școlii. Publicat în 9 ianuarie 1960, articolul *Din trecutul istoric al regiunii Crișana*³⁸, prezintă în cuvinte și imagini vestigiile dacice de la Salca. „Cercul de istorie al școlii medii nr. 1 din Oradea, sprijinit de comitetul U.T.M. pe școală, desfășoară o susținută activitate atât științifică – referate, comunicări și ședințe științifice de lucru – cât și de salvare a materialului arheologic descoperit în oraș și în diferite puncte din regiune... la descoperirea și recoltarea acestor materiale s-au evidențiat în mod deosebit elevii Virgil Tiponuț, Teodor Chiș, Liviu Chișiu, Maria și Aurel Țoca, Gavril Silvășan și Gheza Guttman. O muncă grea și migăloasă a fost cea efectuată pentru restaurarea și clasificarea materialului. Și în această muncă s-au evidențiat elevii Ioan Gheorghiu, Valeriu Zoran și Alexandru Variu din clasa a X-a și Iosif Demian din clasa a XI-a.”³⁹

Cercetarea făcută la Salca în data de 16 mai 1959, cu un grup de 10 elevi ai cercului, a scos la lumină urme dacice, fapt confirmat de profesorii K. Horedt și Mircea Rusu. Cel din urmă, scrie profesorul Roșu, „crede că e în fața unui mormânt dacic”⁴⁰.

²⁹ *Ibidem*, f. 124

³⁰ *Ibidem*, f. 125

³¹ *Ibidem*, f. 141

³² *Ibidem*, f. 131

³³ *Ibidem*, f. 132

³⁴ *Ibidem*, f. 136

³⁵ *Ibidem*, f. 137

³⁶ ACNEGO, *fondul muzeului „Cartea de Aur”, Cercul de istorie. Registrul de activitate și impresii*, inv. 1, dos. 1, f. 178.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ *Crișana*, an XV, nr. 6, 9 ianuarie 1960, p. 4.

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ ACNEGO, *fondul muzeului „Cartea de Aur”, Cercul de istorie. Registrul de activitate și impresii*, inv. 1, dos. 1, f. 179.

În darea de seamă pe anul școlar 1958-1959 se menționează inaugurarea muzeului: „9.1.1959. După o muncă intensă de aproape 3 luni am deschis Muzeul de istorie al școlii și a cercului.”⁴¹

Registrele consemnează și vizitele făcute la muzeul cercului de istorie. Menționăm doar câteva dintre acestea. La 12 mai 1962 au avut parte de vizita prof. univ. dr. Ștefan Pascu, care „a rămas deosebit de impresionat de materialul arheologic – mai ales de cel din epoca migrațiunii popoarelor.”⁴² În lunile octombrie-noiembrie 1965 au vizitat muzeul Dumitru Protase, Marius Crișan, Sergiu Vaida⁴³, în 13 februarie 1966 Eugen Comșa⁴⁴, iar în 31 iulie 1971 Keith Hitchins⁴⁵.

De asemenea, în martie 1965 muzeul a fost vizitat de un grup de studenți din anul I de la Institutul Pedagogic de 3 ani din Oradea, împreună cu prof. Sever Dumitrașcu, care au folosit exponatele ca material didactic și care au ținut „să mulțumească din inimă distinsului nostru profesor Titus Roșu pentru neobosita muncă depusă de Domnia Sa, pentru salvarea și reanimarea vestigiilor culturii materiale din vestul României. Mulțumim de asemenea pentru sprijinul adus istoriei străvechi și vechi al Patriei prin studiile întreprinse pe întinsul regiunii Crișana de către conducătorii și membrii cercului acestui muzeu, iubitori de istorie, umanitate și Patrie.”⁴⁶ Materialul arheologic al muzeului a fost aranjat conform cerințelor științifice cu ajutorul profesorului Dumitrașcu, după cum reiese din procesul-verbal întocmit la data de 25 mai 1965 de cercul de istorie.⁴⁷

Despre importanța activității profesorului Roșu și, implicit a cercului de istorie, a scris profesorul Sever Dumitrașcu, în studiul publicat în *Crisia*⁴⁸. Acesta consideră că cercetările cele mai importante au fost făcute de cercul de istorie la Salca, de unde au adus la lumină descoperiri din neolitic, epoca bronzului, epoca fierului, descoperiri celtice, dar mai ales dacice dinainte și după cucerirea romană. Aceste descoperiri „constituie baza colecției sale arheologice”⁴⁹.

O altă descoperire importantă a fost făcută de cercul de istorie pe „Dealul Viilor” din Oradea, unde a existat o așezare dacică. La baza cercetărilor a stat informația oferită de elevul Dumitru Cora. Cercetarea a fost inclusă de profesorul Roșu în studiul *Așezarea dacică din Dealul Viilor de la Oradea*, publicat în *Crisia*, II, 1972, p. 115-119.⁵⁰

Cu gândul la generațiile viitoare profesorul Titus Roșu afirma: „Cei care vor răsfoi poate filele galbene ale registrului își vor da seama de unele greutăți din munca noastră, dar pentru ei va fi clar că acest colectiv a depus toate eforturile în rezolvarea unor probleme legate de istoricul regiunii.”⁵¹

⁴¹ ACNEGO, fondul muzeului „Cartea de Aur”, Cercul de istorie. Registrul de activitate și impresii, inv. 1, dos. 2, f. 16.

⁴² *Ibidem*, f. 84.

⁴³ Arhiva ACNEGO, fondul muzeului „Cartea de Aur”, Cercul de istorie. Registrul de activitate și impresii, inv. 1, dos. 3, f. 48-49.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 56.

⁴⁵ ACNEGO, fondul muzeului „Cartea de Aur”, Cercul de istorie. Registrul de activitate și impresii, inv. 1, dos. 4, f. 31.

⁴⁶ ACNEGO, fondul muzeului „Cartea de Aur”, Cercul de istorie. Registrul de activitate și impresii, inv. 1, dos. 3, f. 36-37.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 38.

⁴⁸ Sever Dumitrașcu, *Note privind colecția arheologică a Liceului „Emanuil Gojdu” din Oradea. Contribuția profesorului T. L. Roșu la cunoașterea și salvarea patrimoniului arheologic orădean*, în *Crisia*, IX, 1979, p. 807-822.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 809.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ ACNEGO, fondul muzeului „Cartea de Aur”, Cercul de istorie. Registrul de activitate și impresii, inv. 1, dos. 1, f. 23.